

BAB I

BUBUKA

1.1 Kasang Tukang Panalungtikan

Dina pangajaran di sakola évaluasi kacida diperlukeunana pikeun ngaronjatkeun kualitas pembelajaran. Perenahna mah évaluasi téh ngajén sakumna komponén pangajaran ti mimiti kurikulum, matéri ajar, prosés pangajaran, prosés penilaian, pamarekan, téhnik, jeung métode pangajaran di kelas, anu tujulna mah ngahontal tujuan atikan, boh tingkat satuan pendidikan, tingkat daerah, atawa tingkat nasional.

Éta hal dirojong ku pedaran Tyler (dina Arikunto, 2015, kc.3) nu nétélakeun évaluasi nyaéta prosés pengumpulan data pikeun nangtukeun nepi ka mana, dina hal naon, jeung bagian mana tujuan pendidikan geus kahontal. Saupama acan, enya-enya dipaluruh bagian mana anu acan kahontal, kaasup alesanana. Sajalan jeung éta hal, Arifin (2014, kc.4) nétélakeun yén évaluasi miboga tujuan pikeun nangtukeun kualitas anu patali jeung nilai jeung harti.

Dumasar kana pedaran di luhur, katitén yén dina ngalaksanakeun évaluasi téh miboga dasar atawa tinimbangan nu tangtu dina ngajén sakumna komponén anu lumangsung di sakola sangkan bisa ngahontal tujuan atikan. Kahontal jeung henteuna tujuan atikan téh salahsahijina bisa dititénan ngaliwatan larapna pangajaran. Leuwih museur deui dina larapna pangajaran téh katitén ku aktivitas siswa dina nyangkem matéri anu ditepikeun ku guru. Instrumén évaluasi anu digunakeun pikeun maluruh sakumaha nyerepna siswa kana hiji pangajaran nyaéta tés. Minangka bagian tina instrumén évaluasi, tés anu dilaksanakeun kudu enya-enya luyu jeung tujuan sarta proses kagiatan pangajaran, anu larapna kacida diperlukeunana pikeun ngaronjatkeun kualitas pembelajaran.

Dina larapna pangajaran basa Sunda di sakola, masih sering kapaluruh wangun tés jeung soal anu henteu keuna kana kahontalna tujuan pangajaran, boh teu luyu jeung matéri ajar anu ditepikeun, boh teu luyu jeung silabus. Padahal larapna tés anu diasongkeun téh gumantung prosés jeung tujuan pangajaran anu silih pangaruhan. Teu luyuna tés dina pangajaran téh ngindikasikeun ogé teu luyuna prak-prakan pangajaran.

Pasualan-pasualan umum anu sering kapaluruh di sakola téh biasana dilantarankeun ku kurang saluyuna milih bahan ajar, latihan nu kurang cukup, réana alokasi waktu kagiatan pangajaran anu teu kalaksanakeun lantaran rupa-rupa alesan anu nyababkeun matéri tacan ditepikeun sacara gembleng, kurangna kaparigelan guru dina nepikeun matéri ajar, jrrd (Djiwandono, 2011, kc.4). Lian ti éta pasualan anu sering muncul hususna dina pangajaran basa Sunda téh di antarana kurangna référénsi boh buku babon keur guru, boh buku ajar di sakola jeung kurangna pamahaman siswa kana soal-soal anu ditepikeun nepi ka soal anu aya dianggap hésé teuing. Éta rupa-rupa pasualan téh bisa dicangking ngaliwatan analisis tés anu geus dilaksanakeun. Sabada dilaksanakeunana tés dipiharep guru leuwih mampu nyaluyukeun wangun tés jeung kaayaan siswa, katut aspék-aspék séjén anu ngarojong kana tujuan panganjaran.

Pon kitu deui, dina kaparigelan maca, teu saeutik siswa ngarasa ahéng kana sababaraha kandaga kecap basa Sunda anu aya dina téks bacaan anu diasongkeun dina tés atawa kekecapan anu ditepikeun ku guru. Éta hal saeutikna ngabalukarkeun pasaliana pamahaman siswa kana wacana anu dibaca. Dipiharep ngaliwatan sakumna prosés pangajaran, ti mimiti pedaran matéri nepi ka dilaksanakeunana tés anu sinambung tuluy-tumuluy dironjatkeun jeung diropéa deui, mampu ngaronjatkeun kaparigelan maca siswa kana pangajaran basa Sunda.

Sacara umum dina pangajaran sakola, tés anu dilaksanakeun di unggal mata pelajaran téh dijadikeun acuan pikeun ngukur kamampuh diajar siswa kana matéri pangajaran nu dicangkingna. Ngaliwatan tés anu dilaksanakeun, dipaluruh informasi ngeunaan sakumaha jerona siswa nyangkem pangajaran anu ditepikeun ku guru. Sajalan jeung éta hal, Djiwandono (1996, kc.1) ngadadarkeun ngeunaan tés anu dihartikeun salaku alat, prosedur, atawa sakumna kagiatan anu digunakeun pikeun nyangking contoh paripolah jelema nu méré gambaran ngeunaan kamampuhna dina widang pangajaran anu tangtu. Kitu deui, pedaran Nurgiantoro (2014, kc.7) anu nétélakeun yén mangrupa instrumén atawa prosedur anu sistematis pikeun ngukur sampel tingkah laku anu jawabanana mangrupa angka.

Dumasar kana éta pedaran, bisa dicindekeun yén tés mangrupa instrumén atawa alat pikeun ngumpulkeun informasi pikeun ngukur kamampuh siswa dina ngahontal pangajaran ngaliwatan data jeung angka tina analisis hasil tés. Lian ti éta, hal-hal séjén anu kapaluruh ngaliwatan tés anu dilaksanakeun nyaéta ngajén prosés kagiatan pangajaranana, saperti matéri ajar, média, metode, pamarekan, sarta kaasup di jerona wangun tés anu dilaksanakeun dina pangajaran. Naha tés anu dilaksanakeun téh luyu jeung pangajaran anu ditepikeun, atawa henteu. Ku kituna dina ngukur jeung ngajén hasil tés téh teu sagawayah, tetep kauger ku watesan anu tangtu, lantaran hasil tina ngukur jeung ngajén hasil tés, bisa katitén sacara jelas jeung konkrét ngaliwatan data jeung fakta tina hasil jawaban jeung skor anu dicangking ku peserta didik. Sabada dilaksanakeun tés, guru bisa ngukur, nganalisis, ngaropéa jeung ngamekarkeun métode, téhnik, atawa pamarekan anu digunakeun dina perangkat pembelajaranana.

Kamekaran situasi kurikulum mangaruhan kana euyeubna tés pikeun ngukur kamampuh siswa. Pon kitu deui, dina pangajaran basa Sunda di sakola, mekarna kurikulum anu dirojong ku téhnologi mutahir téh ngarojong urang pikeun ngeuyeuban rupa-rupa référensi tés pikeun ngukur kamampuh jeung kaparigelan basa, sastra, jeung budaya Sunda. Saperti matapelajaran lianna, tés kabasaan ogé kudu luyu jeung tujuan sarta larapna prosés pangajaran. Éta hal dirojong ku pedaran Sudaryat (2017, kc.206) anu nétélakeun yén tés basa jeung sastra raket patali jeung métode pangajaran basa jeung sastra. Kamampuh nyangkem basa jeung pangaweruh kabasaan siswa diukur ngaliwatan tés basa anu teu jauh bédha jeung bahan kamampuh basa sarta pangaweruh basa anu diajarkeun.

Tés anu dipidangkeun dina pangajaran basa Sunda téh teu leupas tina kaédañ atawa aturan anu nyoko kana kurikulum pangajaran tingkat daerah. Leuwih jelas deui dina Draft 2 kurikulum 2013 matapelajaran basa Sunda, Révisi 2017 (2017, kc.20) didadarkeun saperti unggara ieu di handap.

“Kompeténsi dasar (KD) Mata pelajaran Bahasa dan Sastra Sunda di dalamnya memuat matéri yang disesuaikan dengan tingkat perkembangan peserta didik yang mencakup perkembangan peengetahuan dan cara berfikir, emosional, dan sosial peserta didik. Pembelajarannya diatur secara mandiri serta menompang peningkatan kemampuan penguasaan kurikulum nasional.”

Program pangajaran basa jeung sastra Sunda kauger ku rambu-rambu pamekaran muatan lokal anu ébréh dina lampiran Permendikbud Nomer 79 Taun 2014, ngeunaan Muatan Lokal Kurikulun 2013. Ditétélakeun dina Pasal 9 jeung pasal 10 “*Pemerintah Provinsi dan Kabupaten/Kota dapat mengembangkan muatan lokal.*” Mata pelajaran basa jeung sastra Sunda miboga ciri has dumasar kaédañ paélmuanana, nyaéta basa, sastra, budaya Sunda minangka wangu tina kearifan lokal. Sajalan jeung éta hal, dina Peraturan Gubernur Jawa Barat no.29 taun 2013 ogé diébréhkeun yén tujuan tina pangajaran basa Sunda nyaéta pikeun ngamantepkeun kaayaan jeung kasinambungan ngagunakeun basa jeung sastra daerah, ku kituna bisa jadi faktor pangrojong tumuwuhna jati diri jeung kareueus daerah (Ayunia, Kuswari, jeung Haerudin, 2018, kc.190). Tandes dina kurikulum 2013 tingkat Daerah yén unggal sakola wajib ngalaksanakeun pangajaran basa Sunda di sakola. Kurikulum 2013 mangrupa panyampurna tina kurikulum anu saméméhna, anu dirarancang sangkansiswa bisa mikir kritis (Nurhidayati jeung Purwanta, 2017, kc.173). Anapon guru diperedih sangkan bisa ngaronjatkeun minat diajar, jeung numuwuhkeun kasadaran kana budaya anu dipimilik ku tatar Jawa Barat nyaéta budaya Sunda.

Wengkuan matéri pangajaran basa, sastra, jeung budaya Sunda minangka larapna kearifan lokal Jawa Barat téh jadi dadasar dina nyusun sababaraha matéri ajar jeung matéri téhs anu ditepikeun ka siswa. Matéri ajar téh dipidangkeun ngaliwatan opat aspék kaparigelan basa nyaéta maca, nulis, nyarita, jeung ngaregepkeun. Tina opat aspék kaparigelan basa anu dipidangkeun, kaparigelan maca mangrupa téhs anu dominan sarta babari dipaluruh dina pangajaran, lantaran dina kompeténsi dasar mana waé gé henteu leupas tina aspék kaparigelan maca.

Aspék kaparigelan maca ogé patali jeung Gerakan Literasi Sekolah anu kiwari remen disosialisasikeun di unggal sakola ku pamaréntah, boh guru, boh siswa, diperedih ngarojong kana kahontalna ieu program pamaréntah ngaliwatan Kemendikbud nyaéta numuwuhkeun minat baca pikeun ngajembaran pangaweruh masarakat.

Sajalan jeung éta hal, Yaumi, Wisanti, jeung Admoko, (2017, kc.39) nétélakeun yén dina ngawangun literasi di sakola kudu mahér dina ngamekarkeun kontéks pangajaran, sangkan siswa miboga daya saing dina kahirupan masarakat. Kitu deui Beach jeung Connor (2015, kc.199) nétélakeun yén kamampuh akademik siswa dimimitian ku proses kaparigelan maca. Dipiharep ngaliwatan pangajaran di sakola bisa ngaronjatkeun kaparigelan maca.

Kahontal jeung henteuna tujuan pikeun ngaronjatkeun kamampuh siswa dina kaparigelan basa, hususna maca, bisa diuji ngaliwatan perangkat té s anu luyu jeung matéri ajar dina pangajaran. Éta hal dirojong ku pedaran Djiwandono (2011, kc.3) saperti ieu di handap.

“Berbagai kegiatan direncanakan dan dilakukan dengan menggunakan berbagai bahan ajar yang sesuai dengan tujuan yang ingin dicapai, diselenggarakan dan juga dikelola menurut suatu pendekatan, metode, teknik pembelajaran terkaji, yang memungkinkan tercapainya tujuan. Demikian pula halnya dengan berbagai latihan yang diselenggarakan untuk menunjang pencapaian penguasaan kemampuan yang merupakan tujuan penyelenggaraan seluruh kegiatan.”

Sajalan jeung éta hal, tétéla sakumna komponén pangajaran ti mimitu tujuan, kagiatan, jeung évaluasi anu dijerona aya té minangka bagian tina instrumén pangumpul data hasil diajar siswa téh silih pangaruhan. Pon kitu deui dina pangajaran anu ngarojong kana ngaronjatna kaparigelan maca, boh maca bedas, boh maca pamahaman, modél té anu diasongkeun ka siswa kudu keuna kana sasaran tur konsistén, luyu jeung kagiatan pangajaran saméméhna dumasar indikator pencapaian kompeténsi siswa.

Diayakeunana té minangka bagian tina instrumén évaluasi téh nyaéta pikeun nguji jeung matotoskeun sakumna komponén pangajaran anu luyu jeung kaéda kurikulum. Sahenteuna kaéda anu sakuduna dilaksanakeun, boh dina pangajaran, boh dina prakna téh kudu enya-enya dilarapkeun pikeun ngarojong kana kana kahontalna tujuan pangajaran.

Salahsahiji ciri kahontalna pangajaran nyaéta katitén tina aktivitas siswa dina nepikeun gagasan-gagasan, ngerjakeun latihan, atawa ngajawab patalékan-patalékan dina lumangsungna pangajaran di kelas ngaliwatan téss anu dilaksanakeun. Dumasar kana éta pedaran, perlu dipaluruh, dianalisis, jeung dimekarkeun deui modél téss anu patali jeung aspék kaparigelan maca basa Sunda. Modél téss kaparigelan maca bisa dicangking ngaliwatan sababaraha kumpulan wacana katut perangkat téss jeung soal basa Sunda tina matéri ajar ti sababaraha sakola.

Dina kurikulum 2013 (révisi 2017) mata pelajaran basa Sunda, sakumna matéri ajar anu bisa nekenkeun kana ngaronjatna kaparigelan maca téh aya di kelas X SMA anu matéri ajarna ngawengku tarjamahan, dongéng, laporan kgiatan, kawih, wawancara, carita babad, aksara Sunda, jeung sajak dina kompeténsi maca mekanik jeung maca pamahaman. Dicangking tur dimekarkeunana ieu kumpulan modél téss kaparigelan maca basa Sunda ti sababaraha sakola bisa mangaruhan kana aspék-aspék kaparigelan basa lianna nyaéta nulis, ngaregepkeun, jeung nyarita. Larapna pamekaran aspék kaparigelan basa marupa tarékah pikeun ngaronjatkeun kamahéran basa.

Éta ogé aya sawatara panalungtikan anu museur kana larapna komponén kurikulum, saperti métode, média jeung évaluasi pangajaran basa Sunda, diantarana waé, “Métode Tarjamahan Tata Basa dina Pangajaran Maca Karangan Éksposisi (Studi Ékspérimén ka Siswa Kelas IX SMPN 1 Susukan Kabupaten Cirebon Tahun Ajaran 2014/2015)” (Nur Fitri Mardhotillah, 2015), “Kaparigelan Guru dina Makihikeun Pangajaran Basa Sunda di SMA Negeri 3 Kota Bandung” (Iis Sugiarti, 2015), “Bahan Ajar Biantara dina Buku Téks Basa Sunda (Analisis Gradasi Matéri Ajar katut Rélevansina kana Kurikulum 2013)” (Dwi Luqiatul Fazrini, 2015), jeung “Média Audiovisual pikeun Ngaronjatkeun Kamampuh ngaregepkeun dongéng (Studi Kuasi Ékspérimén di Kelas X SMA Negeri Manonjaya Tasikmalaya Taun Ajaran 2012/2013)” (Mella Listiyanti Gustiar, 2013).

Panalungtikan saméméhna ngan sakur museur kana métode, média, jeung sakumna perangkat kurikulum di mimiti tujuan, pelaksanaan, jeung évaluasi pangajaran wungkul. Sacara gembleng panalungtikan nu museur husus kana modél tés kaparigelan maca dina basa Sunda ti sababaraha sakola can kungsi dilaksanakeun. Ku kituna panalungtikan ngeunaan “Modél Tés Kaparigelan Maca Basa Sunda (*Research and Development* di kelas X SMA di Kota Banjar Taun Ajaran 2017/2018)” dilaksanakeun.

1.2 Watesan jeung Rumusan Masalah

Dumasar kana pedaran kasang tukang, sangkan leuwih museur deui, dina ieu panalungtikan diébréhkeun watesan jeung rumusan masalah saperti pedaran ieu di handap.

1.2.1 Watesan Masalah

Dina ieu panalungtikan dianalisis jeung dimekarkeun modél tés kaparigelan maca basa Sunda di kelas X SMA Negeri museur kana peta lokasi kaparigelan maca mékanik jeung pamahaman anu ngawengku kompeténsi, téhnik, wangun, instrumén, rubrik, jeung kasaluyuanana dina prakna tés kaparigelan maca basa Sunda.

1.2.2 Rumusan Masalah

Sangkan ieu panalungtikan leuwih sistematis, hal-hal nu jadi pasualan dina ieu panalungtikan baris didadarkeun ngaliwat kalimah pananya saperti di handap.

- a. Kumaha matéri tés kaparigelan maca basa Sunda di kelas X SMA?
- b. Kumaha instrumén tés kaparigelan maca basa Sunda di kelas X SMA?
- c. Kumaha validitas jeung réliabilitas tés kaparigelan maca basa Sunda di kelas X SMA?
- d. Kumaha kasaluyuan perangkat tés kaparigelan maca basa Sunda di kelas X SMA?
- e. Kumaha modél tés kaparigelan maca basa Sunda di kelas X SMA?

1.3 Tujuan

Unggal panalungtikan hakékatna miboga tujuan minangka hal anu hayang kahontal nalika ngayakeun panalungtikan. Luyu jeung rumusan masalah nu didadarkeun, ieu panalungtikan miboga tujuan umum jeung tujuan husus.

1.3.1 Tujuan Umum

Sacara umum, ieu panalungtikan miboga tujuan pikeun maluruh, medar, jeung ngamekarkeun modél tés kaparigelan maca basa Sunda kelas X SMA di kota Banjar.

1.3.2 Tujuan Husus

Sacara husus, ieu panalungtikan miboga tujuan pikeun mikanyaho jeung ngadeskripsiun genep hal, nyaéta:

- a. matéri tés kaparigelan maca basa Sunda di kelas X SMA;
- b. instrumén tés kaparigelan maca basa Sunda di kelas X SMA;
- c. validitas jeung réliabilitas tés kaparigelan maca basa Sunda di kelas X SMA;
- d. kasaluyuan perangkat tés kaparigelan maca basa Sunda di kelas X SMA; sarta
- e. modél tés kaparigelan maca basa Sunda di kelas X SMA.

1.4 Mangpaat Panalungtikan

Ieu panalungtikan dipiharep miboga mangpaat, boh mangpaat tioritis boh mangpaat praktis.

1.4.1 Mangpaat Tioritis

Sacara tioritis ieu panalungtikan miboga mangpaat pikeun ngajembaran paélmuan ngeunaan évaluasi hususna pangajaran basa Sunda di sakola hususna dina ngalarapkeun panalungtikan jeung pamekaran modél tés maca basa Sunda, sarta ngaronjatkeun kamampuh kaparigelan maca.

1.4.2 Mangpaat Praktis

Sacara praktis ieu panalungtikan miboga mangpaat pikeun sababaraha pihak, saperti guru, siswa, jeung panalungtik anu dideskripsikeun saperti ieu wincikan.

- a. Pikeun guru, hasil panalungtikan bisa dijadikeun réferénsi dina nyusun modél tés kaparigelan maca dina pangajaran di kelas anu luyu jeung kurikulum 2013 (révisi 2017) matapelajaran basa Sunda.
- b. Pikeun sakola, hasil panalungtikan bisa jadi bongbolongan pikeun ngarojong kana ngaronjatna kualitas pangajaran pikeun sakumna komponén kurikulum anu aya di sakola, tina hasil analisis modél tés anu dicangking.
- c. Pikeun siswa, ieu panalungtikan bisa ngaronjatkeun kandaga kecap, kaparigelan maca, ogé ngaronjatkeun pamahaman kana basa Sunda ngaliwatan latihan-latihan soal tés kaparigelan maca.
- d. Pikeun panalungtik, hasil panalungtikan bisa jadi réferénsi jeung alternatif dina ngamekarkeun métode, pamarekan, jeung évaluasi pangajaran basa, sastra, jeung budaya Sunda, hususna nu patali jeung modél tés kaparigelan maca basa Sunda.

1.5 Raraga Tulisan

Hasil panalungtikan dipidangkeun dina lima bab saperti ieu di handap.

Bab I Bubuka, ngawengku kasang tukang panalungtikan, watesan jeung rumusan masalah, tujuan panalungtikan, mangpaat panalungtikan jeung raraga tulisan.

Bab II tatapanan tioritis, panalungtikan saméméhna, jeung raraga mikir.

Bab III Métode Panalungtikan, ngawengku desain panalungtikan, sumber data, jeung ngumpulkeun data anu eusina instrumén pangumpul data, jeung téhnik ngumpulkeun data, sarta analisis data.

Bab IV Hasil Panalungtikan jeung Pedaran, didéskripsikeyun hasil panalungtikan jeung pamekaran di SMA Negeri kota Banjar ngeunaan modél tés kaparigelan maca basa Sunda. Ieu pedaran téh dipidangkeun dumasar hasil ngolah jeung nganalisis luyu jeung rumusan masalah panalungtikan.

Bab V Kacindekan, Implikasi, jeung Rékoméndasi, nu eusina mangrupa kacindekan tina panalungtikan anu geus dilaksanakeun, tur ditétélakeun implikasi jeung rékoméndasina.